

149. Hejőszalonta, DNy-i külterület
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Szk, Sza
2008. március 4. és április 2. között próbafeltárást végeztünk a tervezett „Hejőszalonta II. kavics és agyag” védőnevű bányatelek területén. A lelőhelyek 2004-ben, örökségvédelmi hatástanulmány készítése során váltak ismertté. A próbafeltárást megelőzően 2008. február 14-én helyszíni szemlét végeztünk.

5. lelőhely: A próbafeltárást alkalmával megnyitott 6 kutatóárokban (784 m²) egy őskori és egy szkíta kori település részletét, illetve egy császárkori (szarmata) temető rablott sírjait, összesen 16 objektumot tártunk fel. A régészeti jelenségek a felületeken elszórtan helyezkedtek el. A feltárást után a lelőhely bányatelekbe eső részét lehatároltuk (1,18 ha). A lelőhely D-i része átnyúlik Hejőpapi határába (Hrsz.: 073/5).

2. lelőhely: A próbafeltárást során húzott 5 kutatóárokban (809 m²) egy őskori, valamint egy szkíta kori település részletét, összesen 11 objektumot tártunk fel. A régészeti jelenségek a felületen elszórtan helyezkedtek el. A feltárást után a lelőhelyet a felszínen is lehatároltuk, területe: 1,78 ha.

CSENGERI PIROSKA

150. Hejőszalonta, Veres-nád-ér partja
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B
Hejőszalonta község határában, a településtől DNy-ra 1500 m-re a Veres-nád-ér Ny-i oldalához kapcsolódó kiemelkedéseken 2008. január 29-én helyszíni szemlét végeztem. A sík területen a Veres-nád-ér partjai mentén 100–101,8 mBf magasságon, a környezetükből 1–2 m-rel kiemelkedő dombok találhatóak. A domboknak az érhez futó lábain, két markáns foltban, a szántott felszínen közepes felszíni leletsűrűséget mutató, neolitik és bronzkori kerámia, valamint pattintott kő- és obszidiánpengék által jelölt régészeti lelőhelyet találtam. A helyszíni szemle időpontjában a kutatózott felszín szántott volt. A régészeti lelőhely két foltra tagolódik (Veres-nád-ér partja 1. és 2. sz. lelőhely). Az É-i folt kiterjedése 700×300 m, a D-i folt kiterjedése 260×150 m. A felszíni leletek elsősorban a lelőhelyek K-i oldala mentén húzódó ér partjaihoz közel helyezkedtek el.

A leletek a miskolci Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

151. Hidas határa
(Baranya megye) Ő, Ró, Kö
2008. április 4-én több lelőhelyen végeztem terepbejárást.

Kirchhofäcker: 1967-ben lakossági bejelentés nyomán Kiss Attila középkori templomot lokalizált Hidastól É-ra. A lelőhelyen két elkülönülő, törmelékes folt rajzolódott ki. A délebbi, igen nagy kiterjedésű, kb. 50×70 m-es foltban könyvközépvérteket találtam. Ettől ÉNy-ra

kb. 50 m-re, kb. 30×15 m-es területen egy másik épület nyomai látszódtak. Az épületektől NyDNy-ra néhány szürke foltból középkori cserepeket gyűjtöttem.

Malom-dűlő: A középkori Szentmáriafalva templomát és temetőjét 1998-ban Ódor János Gábor azonosította Hidastól ÉK-re, a Völgységi-patak É-i felén.²³ A szántással ekkor több helyen az alapfalakat is elérték és legalább 15–20 csontvázat forgattak ki. Terepbejárásomon egy kb. 20 m hosszú, É–D irányú, néhány méter széles, művelésből kihagyott sávban É–D irányú, kb. 0,5 m hosszú, kőből rakott fal síkját figyeltem meg. Ettől Ny-ra kb. 5 m-re újabb kihagyott sávban egy legalább 100 kilós kő hevert, a lelőhely Ny-i részén már kb. fél méteres tereplépcső alakult ki. Hasonló, de az előző kettőnél keskenyebb kihagyott sáv található a parcella szélén, a búza és a szántás jelenlegi határán is.

Maróc-dűlő (Kút-dűlő): A dűlőben fekvő romokat több újkori leírás is említi. A Völgységi-patak déli oldalán fekvő meredek domb aljában, a patakka párhuzamosan szürke foltból kb. 300 m hosszan őskori, római kori és középkori cserepeket gyűjtöttem, de épület nyomaira nem bukkantam.

K. NÉMETH ANDRÁS

152. Hímesháza, Rigó-dűlő
(Baranya megye) U
Az M6 autópálya Szekszárd és Mohács közötti szakaszán a 180+660 és a 180+800-as km-szelvények között 2008 tavaszán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai régészeti felügyeletet hajtottak végre a már épülő autópálya nyomvonalán. A felügyelet során néhány őskori edénytöredéket találtak, ezért 2008. augusztus 28. és szeptember 12. között teljes feltárást végeztünk. A lelőhely Hímesháza ÉK-i határában található egy ÉNy–DK irányú domb tetején. Az útépitők a terület egy részét már lehumuszták, illetve a lelőhely egy részét megsemmisítették. Mindössze 2600 m²-t tudtunk feltárni, 15 objektum (10 gödör, 3 árok, 1 épület, 1 cölöphely) került elő, leletanyaguk alapján a lengyeli kultúrához köthető. A leletanyag többségét a kerámia és az állatcsont tette ki; az épület faszénben igen gazdag volt, ezért érdemesnek tartottuk több mintát gyűjteni belőle.

CSÉKI ANDREA

153. Hódmezővásárhely-Batida, IX. sz. homokbánya
(Csongrád megye) R, Sza, Á
2008. május 28. és június 11. között próbafeltárást végeztünk a fent említett bánya területének egy részén. Egyelőre csak a május 27-én átadott, a bánya ÉK-i részén elhelyezkedő, kb. 5 ha-os (57 385 m²) területen (Hrsz.:

²³ In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 1998. Budapest, 2001. 151.

01768/35) tudtunk dolgozni. A bánya a Hódmezővásárhelyről Maroslelére vezető betonúttól közvetlenül Ny-ra található, területe megközelítőleg 24 ha. A bánya területén 3 régészeti lelőhelyet tartunk nyilván, mindhárom korai rézkori (tiszapolgári kultúra), szarmata kori és Árpád-kori település felszíni nyomai kerültek elő. A terület egy részére vonatkozóan 2005-ben Lőrinczy Gábor készített örökségvédelmi hatástanulmányt. Terepbejárása során a bányaterület É-i felében/harmadában Árpád-kori telepre utaló kerámiaanyagot gyűjtött egy kb. 200×300 m-es, ovális alakú felületen.

A próbafeltárás célja a bánya területét érintő lelőhelyek kiterjedésének meghatározása volt. Összesen 5879 m²-es felületet humuszoltunk le 14 db ÉNy-DK-i irányú (a maroslelei betonútra megközelítőleg merőleges, a bánya ÉK-i szélét jelentő földúttal közel párhuzamos), 2 m széles, egymástól 15 m távolságra nyitott kutatószelvény formájában. A kutatószelvényeket vagy végighúztuk a bánya teljes szélességében (ha üresek voltak), vagy a két végüket indítottuk el egymás felé az első objektumok jelentkezéséig. Ilyen módon megközelítőleg sikerült körülhatárolni a bánya területének ezen részét érintő régészeti lelőhely É-i, Ny-i és K-i szélét.

A 7–14. sz. kutatószelvényben régészeti korú objektumok (gödrök), illetve települési rétegek is jelentkeztek. Egyértelművé vált, hogy a bánya területének ÉNy-i részén egy őskori (minden valószínűség szerint korai rézkori, a tiszapolgári kultúrához tartozó) település található, mely az eddig megvizsgált kb. 5 ha-os területből megközelítőleg 11 688 m²-es területre terjed ki. Úgy tűnik, hogy a lelőhely a bánya területének É-i felében ÉNy-DK-i irányban keresztülhúzódó, egykori kisebb patakmeder ÉK-i magaspártján helyezkedik el. Feltehetően a meder D-i, DNy-i magaspártján is folytatódni fog.

A korai rézkorban viszonylag tartós megtelepedéssel kell számolnunk a lelőhelyen, a humusz alatt 40–70 cm-re jelentkező rézkori települési réteg vastagsága helyenként a 20–30 cm-t is elérte. A leggazdagabb leletanyag – kerámia, állatcsont, kagyló, magkövek és egyéb kőeszközök (többek között obszidián), fenőkő – a 7., 8. és 11. sz. gödörből került elő.

2008 augusztusában a beruházó felmondta a szerződést, a bánya további területeinek próbafeltárását nem végeztük el.

2008. szeptember 11-én helyszíni szemlén azt tapasztaltuk, hogy a homokbánya ÉK-i részén, a bánya teljes szélességében, mintegy 20 m-es sávban intenzív kitermelés történt. Ezen a területen a kitermelés helyét már víz borította. A bánya K-i szélénél, a bánya ÉK-i sarkától 80 m-re, az általunk a próbafeltárás során kutatószelvényekkel megkutatott területen kívül egy 3×3 m-es gödröt mélyítettek az altalajba. A gödör DNy-i részén a markológép kanala egy a jobb oldalára zsugorított felnőtt csontvázát bolygatta meg. A K-Ny-i tájolású váz csontjai meglehetősen jó megtartásúak voltak. Sírmelléklet nyomát sem a próbagödör falában, sem

pedig a kidobott földben nem láttuk. A temetkezés olyan helyen került elő, amelyet a próbafeltárás során nem érintettünk. A sír közvetlen közelében további sírfoltok nem látszódtak, régészeti jelenségre utaló nyom nem került elő, csak a bánya műúthoz közeli szélén találtunk egyetlen vastag falú, kavicsos és kerámiazúzalékkal soványított edénytöredéket.

2008. szeptember 18-án ismételten terepszemlét tartottunk. Ekkor ugyanazt tapasztaltuk, mint egy héttel korábban. Szeptember 19-én a Tornyai János Múzeum és a Közművelődési Központ elvégezte a leletmentést, melynek során egy korai rézkori (tiszapolgári kultúra) temetkezést tártunk fel, rézgyöngy, vadkanagyar és kagylómelléklettel. A sír környékét újból átvizsgálva újabb sírfoltok továbbra sem látszódtak, újabb régészeti jelenségre utaló nyom nem került elő.

Munkatársak: Csányi Viktor (TJM), Mészáros Patrícia (KÖH).

TÓTH KATALIN

154. Hódmezővásárhely, Erzsébeti út

(Csongrád megye) Sza

2008. szeptember 22–23. között régészeti felügyeletet biztosítottunk a Nagy Ernő-tanya és a Kecskeméti László-tanya villamosenergia-ellátásának földmunkáinál. A vizsgált terület az egykori Czírják-értől D-i irányban, az Erzsébeti úttól É-ra található, egy a környezetéből enyhén kiemelkedő, széles, lapos, magasparton. A régészeti felügyelet során a 2. és az 5. sz. légvezeték tartó oszlopok közötti területen a friss szántásban szórványosan szarmata kori edénytöredékeket találtunk. A 2. sz. oszlop helyének gépi erővel történő mélyítésekor kb. 1 m mélységben paticsos, hamus betöltődést figyeltünk meg. A 2. oszlophely megelőző régészeti feltárását 2008. október 19-én végeztük el. Az oszlop helyén egy szarmata kori (Kr. u. 1–4. sz.) gödör részletét tártuk fel. A gödörből kis mennyiségű edénytöredék, állatcsont, patics és salak került elő.

TÓTH KATALIN

155. Hódmezővásárhely-Kopáncs, Olasz-tanya

(Csongrád megye) R

A 47. sz. főút tervezett szélesítése és a Gyúlóí-főcsatorna ehhez kapcsolódó áthelyezése miatt terepbejárást tartottunk a földmunkák által érintett területeken. Ennek során azonosítottuk a korábbi kutatások (terepbejárás, részleges feltárás) alapján ismert lelőhelyet. A korábbi feltárás szelvényének környékén, jó megfigyelési körülmények között, kevés középső rézkori kerámia töredéket gyűjtöttünk. Az adattári adatok alapján ismert Kopáncsi csárda, Nagysziget lelőhelyet viszonylag jó megfigyelési körülmények mellett sem tudtuk felszíni jelenségek alapján azonosítani.

REMÉNYI LÁSZLÓ